

Detail van de overblijfselen van de tiener © SOLVA dienst archeologie

Een band sterker dan de dood

Een noodlottige begrafenis uit de vroege middeleeuwen in Outer

Zicht op het meervoudige graf. Links bevindt zich het graf van de twee volwassenen en de baby, rechts ligt een jongvolwassene/tiener begraven © SOLVA dienst archeologie

Aan de Stuypenberg in Outer, een deelgemeente van Ninove, voerden de archeologen van SOLVA in 2019 een kleine opgraving uit. Ze ontdekten dat er hier in de loop van de 10de eeuw een omgrachte boerderij werd opgericht. Minstens tot in de 13de eeuw vormde deze de basis voor de organisatie van de bewoning. Tussen de talrijke sporen bevonden er zich ook enkele uit de Karolingische periode. Eén trok al snel de aandacht. Het gaat om een meervoudig graf, dat een harde getuigenis over een dramatisch moment in het verleden aan het licht bracht.

ARNE DE GRAEVE EN WOUTER DE MAEYER

De vondst van een graf op deze locatie was totaal onverwacht. Tijdens het onderzoeken van een grote ronde kuil werden plots de afluïning van een kist en wat tanden zichtbaar. De kuil bleek een graf te zijn, dat niet één, maar verschillende personen bevatte. Op het diepste niveau zijn de stoffelijke resten gevonden van drie verschillende individuen. Het botmateriaal van de volwassen skeletten is met uitzondering van wat tanden volledig vergaan. De slecht bewaarde tanden leren de archeologen dat het graf gedolven is voor een (oudere) volwassene en een jongvolwassene, wellicht jonger dan 17 jaar. De tanden gaven geen informatie over het geslacht of de doodsoorzaak. Alle tanden zijn gevonden binnen dezelfde verkleuring van een houten kist van slechts 55 cm breed. Dit betekent dat de lichamen over op elkaar in het graf zijn gezet. De oriëntatie van de lichamen is niet gekend, maar het feit dat de tanden in het westen van het graf zijn gevonden, kan erop wijzen dat de lichamen volgens de christelijke traditie begraven zijn. Aan het hoofdeinde van het graf is het lichaam van een baby gelegd. Van dit lichaam bleef enkel een lijksilhouet over op de plaats van de schedel, de ruggengraat en de benen. Op basis van het lijksilhouet was het kind tussen de nul en drie maanden oud op het moment van overlijden. De baby was in dezelfde kist bijgezet als de jongvolwassene en de oudere persoon, maar lag misschien in een apart kistje. Het is dus goed mogelijk dat één van de volwassenen de moeder was die samen met haar kind is overleden in het kraambed.

Twee graven

In de grote kuil bevond zich nog een graf. Daar in lagen de stoffelijke resten van een persoon die tussen 14 en 17 jaar oud was. Het lichaam is begraven op de rug met het hoofd in het westen, in lijn met de christelijke traditie. Aan de slijtage van de tanden is te zien dat het individu meerdere periodes van fysieke stress heeft gekend tussen de leeftijd van één en zes jaar. Dit kan wijzen op periodes van (langdurige) ondervoeding of infectieziekten. Net als de jonge leeftijd waarop de tiener overleden is, wijst dit op het harde bestaan van de bewoners van deze site.

Jammer genoeg vonden de onderzoekers geen voorwerpen in de graven, wat het moeilijk maakt om hun ouderdom te bepalen. De slechte bewaring van het bot en de tanden maakte radiokoolstofdateringen van de skeletresten onmogelijk. Een stukje houtskool uit de opvulling van de grafkuil was wel te dateren tussen 670 en 830 n. Chr. Aangezien dit een indirecte datering is, kan het graf eigenlijk niet nauwkeuriger gedateerd worden dan na 670 n. Chr.

Aanknopingspunten

De slechte bewaring van het bot maakt het moeilijk om het verhaal van deze personen te reconstrueren. Toch zijn er enkele aanknopingspunten. De tiener is ten eerste in dezelfde grote grafkuil begraven, maar wellicht op een later tijdstip. Dit graf is immers een stuk minder diep uitgegraven, wat zou kunnen betekenen dat men wou

begraven in de onmiddellijke nabijheid van het andere graf, zonder daarbij het risico te lopen het te verstoren. De positie van het dieper gelegen graf moet dus nog gekend of zichtbaar zijn geweest. Het is niet mogelijk om verwantschap tussen de overledenen te bewijzen, maar dat er tijdens het leven een dichte band moet zijn geweest tussen de personen, wordt in de dood benadrukt door de nabijheid van de graven.

Hoewel grafcontexten uit deze periode geen zeldzaamheid zijn in de regio, is een geïsoleerd graf dat wel. Vanaf de vroege middeleeuwen werd er op collectieve begraafplaatsen of grafvelden begraven. Vanaf de volle middeleeuwen gebeurde dit op kerkhoven rond de parochiekerk. Althans in regel. Deze begrafenis toont dat er ook uitzonderingen waren. Het ontbreken van grafstukken in de kuil en de oriëntatie en positie van het lichaam van de tiener wijst daarentegen wel op een begrafenis volgens de christelijke leer. Over de redenen waarom de personen niet op een collectief grafveld begraven zijn, kunnen we enkel gissen. Was het een harde winter waardoor het niet mogelijk was om naar een begraafplaats te gaan? Was er een zware ziekte uitgebroken die ervoor zorgde dat een gezin plots verschillende leden verloor en de resterende gezinsleden te zwak waren om de lichamen elders te begraven? Wie bleef er na al die overlijdens verweesd achter? Deze en talrijke andere vragen zijn onmogelijk te beantwoorden, maar schetsen tegelijkertijd de dramatische gebeurtenissen die de nabestaanden in tranen achterlieten.